

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Felhívták a figyelmet a *tartalék áramforrások nagyságrendje meghatározásának* fontosságára is. A cél ma és a jövőben, hogy optimális arányban alakuljanak ki a tartalék áramforrások.

A megfelelően *szakosított állattartó telepek* kialakulásával a könnyűszerkezetes, olcsóbb épületelemek használatával mind több lehetőség nyílik arra, hogy a villamos energiát gazdaságosabban használják fel a mezőgazdasági üzemek.

A tanácskozást a külföldi szakembe-

rek részére rendezett egész napos *tanulmányi kirándulás* egészítette ki. A program keretében a Duna-kanyar szépséges látványa mellett két gazdaságot is megtekintettek a résztvevők. A *Komáromi Állami Gazdaságban* a villamos energiával működő szárítóüzem, a *Környei Állami Gazdaságban* a villamosított, zárttartású tehenészeti telep nyújtott alkalmat a tapasztalateserére.

Kovács János

SZAKIRODALOM

A NAGYÜZEMI GAZDÁLKODÁS KÉRDÉSEI

című sorozat két könyvről

(Akadémiai Kiadó, Budapest
1970.)

ZOVÁNYI ISTVÁN:

MEZŐGAZDASÁGI VÁLLALATOK ÉPÍTÉSI TEVÉKENYSÉGE

Izgalmas és időszerű témát dolgoz fel *Zoványi István* ebben a könyvében. A szocialista átszervezést követően mezőgazdasági üzemekben nagyarányú építkezések kezdődtek, melyekre sem a tervező, sem az anyagellátó, sem pedig a kivitelező vállalatok nem voltak felkészülve. A nagyüzemi gazdálkodásra való gyors áttérés után azonban nem lehetett sokáig várakozni a szükséges tároló-, istálló- és egyéb épületek elkészítésével, így a mezőgazdaság, elsősorban pedig a termelő-

szövetkezetek mintegy rákényszerültek arra, hogy saját építési igényeiket — legalábbis részben — maguk oldják meg. Ennek természetesen voltak egyéb, az elvégzett munka minőségében és költségeiben jelentkező előnyei is, ezért a mezőgazdasági üzemek később tovább fokozták építőipari tevékenységüket, és 1968-ban már *ők valószínűsítették meg a mezőgazdasági épületberuházások közel kétharmadát, pontosan 61,9%-át*. Ez az adat jól érzékelteti a mezőgazdasági vállalatok építési tevékenységének népgazdasági jelentőségét, egyben a témával foglalkozó könyv fontosságát is.

Zoványi István az adatbázis és a munkamódszer ismertetése után először általános érvényű áttekintő képet ad a *mezőgazdasági üzemek építőipari tevékenységéről*. Ebből a részből megismerjük az építőipari tevékenység kialakulását előidéző okokat, valamint az ezzel kapcsolatos lehetőségeket. Teljesen egyértelmű, hogy elsősorban az erősebb, fejlettebb termelőszövetkezetek vállalkoztak saját építőrészlegek létrehozására, egyrészt mert náluk volt rá nagyobb szükség, másrészt pedig ők rendelkeztek leginkább az ehhez szükséges anyagi erővel.

A következő részben a szerző a *mezőgazdasági üzemek építőszervezeteinek munkájával és tevékenységük gazda-*

sági eredményével foglalkozik. Elemzi a mezőgazdasági üzemek építési tevékenységének előnyeit, és megállapítja, hogy ezek „minden más építőszervezetnél körültekintőbben, célszerűbben, és nem utolsósorban olcsóbban végezhetik az állattenyésztést, a növénytermelést és az egyéb ágazatokat ... szolgáló építkezések legnagyobb részét”. Ennek ellenére, az arra legilletékesebb szerv, az ÉVM, hosszú ideig nem ismerte fel a mezőgazdasági építőszervezetek alapvető jelentőségét, és „nem tekintette kívánatosnak, hogy egy-egy mezőgazdasági építőipari vállalkozást vagy vállalatot építési ténnyezőként vegyenek figyelembe”. A mezőgazdaság az építőipari tevékenység folytatásához nem kapott elegendő és megfelelő gépet. Néhány kisebb építőipari géptől eltekintve, általában csak az „építőiparból a korszerűtlenség és az elhasználódottság miatt kiselejtezésre kerülő gépeket” kapta meg. A termelőszövetkezeti építőipari szervezetek így jórészt elavult, korszerűtlen felszereléssel dolgoztak, és emiatt náluk alacsonyabb volt az egységnyi élő munkával elérhető nyereség, mint az állami építőiparban.

Pedig a mezőgazdaság építőipari vállalatai *nem az állami építőipar versenytársaiként léptek fel*, sokkal inkább azok tehermentesítőiként, kiegészítő, kiegészítő szerepet töltve be. Amint azt a szerző nagyon helyesen megállapítja, az „állami építőiparnak lényegében nem voltak és még ma sincsenek hagyományai a mezőgazdasági építkezésekben”. Másrészt pedig az a helyzet, hogy építőipari kapacitásunknak a „szükségesebnél lassúbb fejlődése miatt a mezőgazdasági üzemek építőipari kapacitásának az országos építőiparét is meghaladó mértékű bővítését kényszerű következménynek foghatjuk fel”. Más szavakkal úgy érzékeltethetjük ezt az ellentmondásos helyzetet, hogy ha a mezőgazdasági szövetkezetekben nem törekednének ilyen ha-

tékonyan építőipari kapacitásuk bővítésére, és hiányos felszereltségüket nem igyekeznének „szorgalomtöbblettel és leleményességgel” pótolni, akkor a halaszthatatlanul szükséges mezőgazdasági beruházásoknak több mint a fele vagy nem valósult volna meg, vagy pedig az állami építőiparnak kellett volna hasonló mértékben bővítenie kapacitását, ami egyebek mellett állami erőforrásainkat is a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben megterhelte volna.

Az igazság ugyanis az, hogy a mezőgazdaságban folyó építkezések elvégzéséhez még ma sincs elegendő kapacitás, és az állami építőipari vállalatoknak bőségesen volna alkalmuk, hogy részt vegyenek ezeknek az igényeknek a kielégítésében. Erre azonban aligha számíthatunk, ezért az elkövetkezendő években a gazdaságok építő tevékenységének további fokozódására lehet számítani.

A könyv utolsó nagyobb fejezete — megítélésem szerint ez a monográfia legizgalmasabb része — a *mezőgazdasági nagyüzemek építőszervezeteinek problémáiról, fejlődésük jövőbeni irányairól és feltételeiről* ad igen részletes és sokoldalú képet. Ezek közül ezúttal csak néhány lényegesebbet emelünk ki.

Zoványi István érdekes, lényegében szociológiai jellegű, kérdőíves tájékozódást végzett a különféle mezőgazdasági üzemek vezetői körében, és ennek során a kérdéseket sokoldalúan megvilágító felvilágosításokat kapott. Az építő tevékenységet folytató gazdaságok (termelőszövetkezetek és állami gazdaságok) vezetőinek nyilatkozataiból egyértelműen kitűnik, hogy ezt a tevékenységet alapvetően kétféle igény hozta létre: egy *külső*, amely a tanácsai szervek és a falusi magánépítetők részéről jelentkezett, és egy *belső*, üzemi igény, amely az állami építőipari vállalatok munkájának nem kielégítő gyorsasága és minősége miatt támadt.

A nyilatkozó gazdaságvezetők sűrűn hangoztatják, hogy a *saját építőbrigáddal* „nemcsak gazdaságos, de időben gyorsabb és minőségben is jobb a munka”. Igaz, hogy a bonyolultabb építési és szerelési munkákat igénylő állattenyésztési telepek saját kivitelezésben történő felépítése sok gondot jelent, ha műszakilag nem eléggé felkészült az építőbrigád.

A mezőgazdasági vállalatok saját brigádjai által történő kivitelezés előnyeire feltétlenül hozzátennénk azt a nem elhanyagolható szempontot, hogy az állami hozzájárulással létesített beruházásokat a termelőszövetkezetek sokkal előnyösebb anyagi feltételek között tudták lebonyolítani, ha a munkákat saját építőbrigáddal végezték el. Lényegében arról van szó, hogy a termelőszövetkezetek megtalálták ennek az állami ösztönzőrendszernek az eredeti elképzelésnél is hatékonyabb, hasznosabb alkalmazását.

Az építkező *mezőgazdasági üzemek és a tervező vállalatok kapcsolatáról* is rendkívül fontos felismeréseket találunk Zoványi könyvében. A mezőgazdasági létesítmények tervezői valóban kevés tapasztalattal rendelkeznek, és ennek jórészt az az oka, hogy hosszú ideje olyan nagymértékű, a kapacitásokat jóval felülmúló igény jelentkezik a tervezőkkel szemben, hogy gyakorlatilag semmiféle erő nem kényszerítette őket tervezőmunkájuk minőségének, színvonalának javítására. De szerepet játszott ennek a helyzetnek a kialakulásában az is, hogy amit Magyarországon — a mezőgazdasági beruházások legfontosabbikával szorosan összefüggő kérdéssel — a *háziállatok tartásának* elméleti és gyakorlati problémáival kapcsolatban — a különböző, szét-

szórt kutatóhelyeken — elért a tudomány, az rendkívül lassan és nagy kerülőkön keresztül jut el a gyakorlathoz.

Értékes és figyelemre méltó jelzéseket találunk ebben a könyvben a mezőgazdasági építkezésekkel foglalkozó üzemek, valamint közös vállalkozások (TÖVÁLL) jogi helyzetében, anyagellátásában, társadalmi és szakmai elismertségében rejlő problémákra vonatkozóan.

Különösen lényeges mindaz, amit a TÖVÁLL-ok szerepéről és a velük kapcsolatos megoldatlan kérdésekről ír.

Ezek a közös vállalkozások ugyanis meglehetősen bizonytalan helyzetben vannak. Az alapító szövetkezetek nagyon kevés közösséget éreznek velük, saját építkezéseiket ugyanis elsősorban házi építőbrigádjaikkal végzik, s a TÖVÁLL-októl leginkább csak a nyereség rájuk eső hányadát várják, sőt elvárják. Ugyanakkor a MÉM és más „felsőbb szervek” nem a jelentőségüknek megfelelő módon foglalkoznak az építőipari közös vállalkozások problémáival.

Zoványi helyesen látja ezzel kapcsolatosan a megoldás felé vezető út első szakaszát, nevezetesen a TÖVÁLL-oknak a területi szövetségekhez való kötődésének jelentőségét.

Ezeket az általunk legfontosabbnak ítélt témákon kívül még igen sok, valóban jelentős kérdést vet föl, illetve — részben — válaszol meg Zoványi István könyve.

A mezőgazdasági üzemek kiegészítő tevékenységével, de általában egész mezőgazdasági termelésünkkel kapcsolatos gazdaságpolitikai elképzelések helyes kialakítása nehezen képzelhető el az általa felvetett jelenségek végiggondolása, illetve rendezése nélkül.